

Ruta per
la **Barcelona**
maçònica

I

Els nostres agraiments al Gran Orient de Catalunya per la seva gran col·laboració en aquesta aventura que és la Maçoneria!

Mercès!

La maçoneria catalana

La **maçoneria catalana** s'inicia al segle XVIII, però no arrela amb força fins al **segle XIX**, quan esdevé un actor rellevant en la **revolució democràtica, republicana i patriòtica**. Hi participen figures destacades de la intel·lectualitat, la política d'esquerres i el sindicalisme, i el moviment s'alineja amb els ideals del **republicanisme federal català**.

El **1886**, a Barcelona, es constitueix la **Gran Llotja Simbòlica Regional Catalana-Balear**, presidida per **Rosend Arús**, amb uns principis avançats basats en els drets humans, les llibertats democràtiques, el laïcisme, l'abolició de la pena de mort i el **dret d'autogovern i federació dels pobles**. A més, proclama com a objectiu que Catalunya esdevingui un estat sobirà dins una federació ibèrica.

Retrat de Rosend Arús i Arderiu

La maçoneria catalana

El **1887**, aquesta obediència és reconeguda internacionalment pel **Gran Orient Nacional d'Espanya**, fet que consolida la maçoneria catalana en l'àmbit universal. Durant dècades, manté una presència activa en els moviments **lliurepensador, feminista i republicà**, tot i els conflictes constants amb la maçoneria espanyola, especialment a partir de 1902. Aquests desacords porten, el **1923**, a la creació de la **Gran Llotja Espanyola** i, el **1936**, a l'intent fallit de constituir un **Gran Orient Independent Català**, truncat per la Guerra Civil.

Amb la **victòria franquista (1939)**, la maçoneria és durament reprimida: perseguida, prohibida i pràcticament exterminada a Catalunya durant més de **quaranta anys**.

Logo de la Respectable Llotja Avant nº11 de la Gran Llotja Simbòlica de Catalunya i Balears

La maçoneria catalana

Amb la mort de Franco, el moviment reneix: el **1976** es funda la primera llotja del període democràtic, i el **1989** es crea el **Gran Orient de Catalunya**.

Finalment, entre **1997 i 2000**, s'estableixen els organismes del **Ritu Escocès Antic i Acceptat**, consolidant novament la maçoneria catalana contemporània.

33

Logo del Gran Orient de Catalunya

BREU HISTÒRIA DE LA MAÇONERIA MUNDIAL

La **Francmaçoneria** té el seu origen en les **confraries medievals de constructors de catedrals** (picapedrers, paletes i arquitectes), actives a Europa occidental. Aquests oficis es transmetien mitjançant rituals i estructures corporatives que permetien preservar els coneixements tècnics i simbòlics del gremi.

El caràcter itinerant dels maçons els va afavorir l'alliberament progressiu del control feudal i eclesiàstic, donant lloc als anomenats “**oficis francs**”.

Representació del mestre d'obres del claustre del Monestir de Santes C reus, l'anglès Reinard des Fonoll

BREU HISTÒRIA DE LA MAÇONERIA MUNDIAL

Entre els segles XII i XIV la seva influència fou notable, però al continent europeu decaigué al segle XV, mentre que es mantingué viva a **Anglaterra, Escòcia i Irlanda**. En aquests territoris es produí el pas gradual de la **maçoneria operativa** a la **maçoneria especulativa o simbòlica**, mitjançant la incorporació a les lògies de persones no constructores però d'alt prestigi intel·lectual i moral.

Els **fonaments de la francmaçoneria moderna** se situen al voltant de l'any **1600 a Escòcia**. El **1717**, amb la creació de la **Gran Llotja de Londres**, s'institucionalitza la primera federació de lògies especulatives. El **1723**, les **Constitucions d'Anderson** estableixen els principis bàsics de l'Orde.

J. T. Desaguliers, científic i corredactor de les anomenades *Constitucions d'Anderson*

BREU HISTÒRIA DE LA MAÇONERIA MUNDIAL

Al segle XVIII la maçoneria s'estén per Europa. El **1773** es crea el **Gran Orient de França**, i durant la **Revolució Francesa** molts maçons tenen un paper clau en la formulació dels valors republicans de **Llibertat, Igualtat i Fraternitat**, tot i que l'Orde patí persecucions durant el Terror.

El **1801**, amb la fundació del **Suprem Consell de Charleston**, queda establert definitivament el **Ritu Escocès Antic i Acceptat**, que s'expandirà internacionalment. Al llarg del **segle XIX**, la francmaçoneria s'escampa arreu del món i contribueix decisivament a avanços socials i democràtics.

Avui, mentre algunes obediències mantenen una lectura estricta de la tradició, moltes altres entenen la francmaçoneria com una institució viva, compromesa amb la **reflexió filosòfica**, la **solidaritat humana** i l'adaptació als reptes de la societat contemporània.

L'àguila bicèfala, símbol associat amb el Ritu Escocès i emblema del Suprem Consell del Grau 33

La biblioteca pública Arús

La **Biblioteca Pública Arús** neix de la voluntat testamentària de **Rosend Arús i Arderiu** (1887) i s'inaugura públicament a **Barcelona** l'**any 1895** com un projecte cultural i cívic obert a la ciutadania. Des dels seus inicis destaca pel seu important fons bibliogràfic i per la participació activa en grans esdeveniments culturals del país, com el **Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana** i l'**Exposició Internacional de 1929**.

Al llarg del segle XX, la biblioteca viu períodes de **decadència i tancament**, especialment després de la Guerra Civil, quan resta clausurada al públic durant dècades. La **reobertura el 1967** marca l'inici de la seva recuperació, reforçada a partir de la Transició amb importants **donacions vinculades al moviment obrer, l'anarquisme i el cooperativisme**.

La biblioteca pública Arús

Amb la creació de l'**Associació d'Amics de la Biblioteca Pública Arús** (1987) i la celebració dels seus **centenaris**, la institució es consolida com un **centre patrimonial i cultural de referència**. La rehabilitació de l'edifici, noves col·leccions destacades —com la de **Sherlock Holmes**— i la commemoració del **125è aniversari el 2020** confirmen la seva continuïtat com a espai viu, dedicat a la memòria històrica, el pensament lliure i la cultura popular.

La biblioteca pública Arús

L'estàtua de la Llibertat amagada a la Biblioteca Pública Arús

Una de les poques rèpliques de l'estàtua de la Llibertat escampades pel món és a l'entrada de la biblioteca.

L'estàtua va arribar a Barcelona per la inauguració de la biblioteca **el 24 de març del 1895**, nou anys després que s'inaugurés la de Nova York. L'encàrrec el va fer Rossend Arús a l'escultor Odoardo Luis Razzauti, especialista en bronze. Aquest va fer una rèplica de dos metres de les dues que hi ha a París. Però, l'exemplar té un detall ben diferent de l'estàtua original, la inscripció "**Animas Libertas**" en el llibre que subjecta amb la mà esquerra.

Un missatge de llibertat de pensament que també promulgava Rossend Arús i la Lògia maçònica.

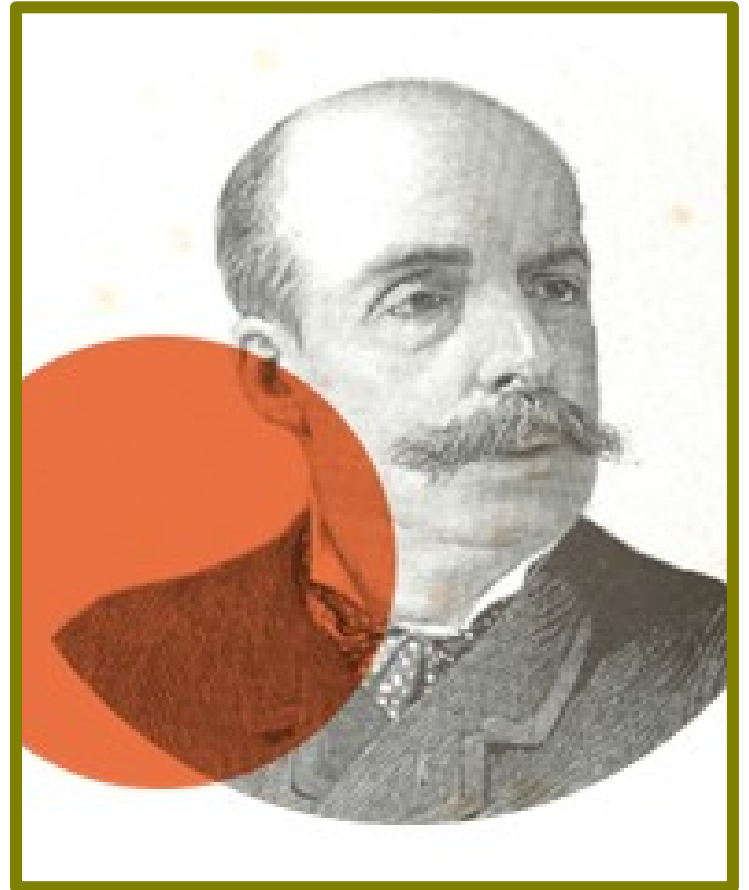
La biblioteca pública Arús

Persones emblemàtiques que han gestionat la biblioteca

Rossend Arús i Arderiu (1844–1891) fou un dramaturg, intel·lectual i filantrop barceloní compromès amb el republicanisme federal, el catalanisme d'esquerres, el lliurepensament i la francmaçoneria.

Home de teatre i activista cívic, defensà la cultura popular com a eina d'emancipació social i participà activament en entitats festives i benèfiques del seu barri. La seva extensa obra teatral, escrita majoritàriament en català, destaca per la crítica social i la defensa dels sectors populars.

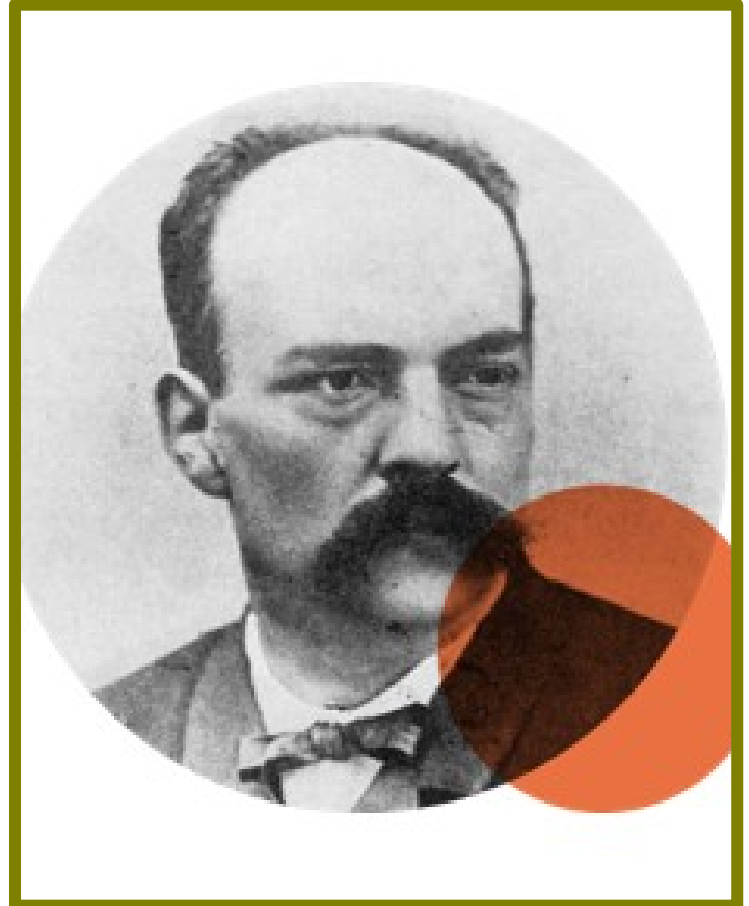
El seu llegat culminà amb la voluntat testamentària de crear una biblioteca pública oberta al poble, que avui coneixem com la Biblioteca Pública Arús, símbol del seu compromís amb el progrés, la cultura i la democràcia.

La biblioteca pública Arús

Persones emblemàtiques que han gestionat la biblioteca

Valentí Almirall (1841–1904) va ser un intel·lectual i polític barceloní procedent d'una família acomodada que, tot i haver-se llicenciat en dret, va optar per dedicar-se plenament a l'acció política i cultural. De jove va formar part de tertúlies literàries i intel·lectuals, on entrà en contacte amb figures destacades del moment. Va tenir un paper rellevant en la Revolució de 1868 com a dirigent del republicanisme federal, defensant un model d'estat descentralitzat i oposat al centralisme espanyol, fet que el portà a l'exili a França fins a l'amnistia. Compromès profundament amb el catalanisme, va impulsar la premsa en català, va participar en congressos i iniciatives clau del moviment i va publicar l'obra fonamental *Lo catalanisme*. Amic íntim de Rossend Arús, en fou marmessor i va contribuir decisivament a l'organització de la Biblioteca Arús.

La biblioteca pública Arús

Persones emblemàtiques que han gestionat la biblioteca

Antoni Farnés (1840–1904) va ser una figura clau en la continuïtat del negoci de drogueria i ultramarins de la família Arús. Inicialment, empleat de confiança de Pere Arús, va assumir progressivament la gestió del negoci fins que Rossend Arús el va nomenar cogerent i, després de la seva mort, en va esdevenir propietari. Estretament vinculat personalment i professionalment als Arús, va ser marmessor i hereu de confiança de Rossend Arús, juntament amb Valentí Almirall. A partir de la mort d'Arús, Farnés va impulsar i executar els seus projectes filantròpics, com la construcció d'edificis públics, escoles i la Biblioteca Pública Arús, on fou administrador-tresorer i responsable del seu sistema econòmic.

La biblioteca pública Arús

Persones emblemàtiques que han gestionat la biblioteca

Eudald Canivell (1858–1928) va ser el primer director de la Biblioteca Pública Arús i una figura destacada del món cultural i polític del seu temps. Format a París i tipògraf de professió, fou també historiador de les arts gràfiques i activista politicocultural, reconegut internacionalment per la seva professionalitat. Anarquista, catalanista i maçó, va mantenir una estreta vinculació amb Valentí Almirall i Rossend Arús des de l'etapa del Centre Català. Al capdavant de la Biblioteca Arús, Canivell va jugar un paper fonamental en la selecció, adquisició i catalogació del fons inicial, configurant un model bibliogràfic modern i avançat. Va defensar sempre una biblioteca oberta a tothom, sense discriminacions, amb especial atenció a l'accés de la classe obrera. Va deixar el càrrec el 1922 i va morir el 1928 a conseqüència d'un accident de trànsit.

VISITA A UNA LLOTJA DEL GRAN ORIENT DE CATALUNYA

Visita a la llotja del Gran Orient c. de Mallorca, 125 baixos

Una **llotja maçònica** és la **cèl·lula bàsica d'organització de la maçoneria**. És el grup local on es reuneixen els maçons per fer les seves activitats.

Dit de manera clara:

És una associació privada formada per homes i/o dones (segons l'obediència) que comparteixen uns valors.

S'hi fan reunions periòdiques, anomenades *tingudes*, amb rituals simbòlics.

No és un edifici, sinó el col·lectiu; encara que sovint també es parla de "la llotja" per referir-se al lloc físic on es reuneixen.

Cada llotja té **un nom, un número i uns càrrecs** (Venerable Mestre, Secretari, etc.).

Les llotges estan **integrades en una obediència maçònica** (per exemple, un Gran Orient o una Gran Llotja).

Recreació d'un temple maçònic.
Imatge de l'exposició "Maçons", el
2022 al Palau Robert de Barcelona

VISITA A UNA LLOTJA DEL GRAN ORIENT DE CATALUNYA

Objectius principals

La llotja maçònica té com a finalitat:

El **perfeccionament moral i intel·lectual** dels seus membres

La **defensa de valors** com la llibertat, la igualtat, la fraternitat, la laïcitat i el progrés social

El **debat d'idees filosòfiques, culturals i socials**, sempre des d'una metodologia simbòlica

Context històric (important per entendre figures com Canivell)

Al segle XIX i inicis del XX, moltes llotges van ser:

- Espais de **pensament progressista**.
- Vinculades a moviments **republicans, catalanistes, laics i obrers**.
- Punts de trobada d'intel·lectuals, bibliotecaris, tipògrafs i activistes culturals.

33

